

...ЗАЎСЁДЫ АКТУАЛЬНЫ БОЖЫ ДАР

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Праз служэнне Касцёла Езус прыходзіць да нас, і такім чынам Ён на ўсе часы застаецца падарункам, бо Яго любоў бязмежная, бо Ён — гэта Божая ласка сярод нас, гэта святло, якое ніколі не гасне і якое асвятляе цемру нашага жыцця. Ён добра разумее нашу чалавечую слабасць, бо стаўся адным з нас, і знаходзіцца з намі ў сакрамантах, асабліва ў Эўхарыстыі, Божым слове, дабрачыннасці і іншай дзейнасці Касцёла. Ён ведае нашы слабасці і смутак, нашы надзеі і імкненні і падтрымлівае ў жыцці.

Езус — гэта дар для ўсіх нас, пачынаючы ад бедных біблейскіх пастухоў і заканчваючы каралямі. Езус — гэта дадзены нам Сын Божы, які ахвяраваў сябе самога за нас на дрэве крыжа. Ён дар для кожнага чалавека паасобку і для ўсіх людзей і разам узятых, незалежна ад іх нацыянальнасці, колеру скуры, паходжання, мовы, традыцый і г.д. Ён вядзе нас з цемры граху ў святло Божай ласкі. Таму Езус — гэта дар, які ніколі не памяншаецца і не з'яўшаецца.

Езус, як Божы дар чалавецтву, прыйшоў на нашу зямлю, каб нас прывесці ў неба. Ён цяпеў, каб нас выбавіць ад вечнага цярпення. Ён памёр на крыжы, каб нас выратаваць ад вечнай смерці. Ён прынёс на зямлю боскае жыццё, каб аднавіць страчаны жыватворчы запавет чалавека з Богам. Ён прайшоў шляхам чалавечага жыцця, па якім ідуць усе людзі. Ён паказаў нам дарогу ў Божае Валадарства.

Таму мы спраўды шчаслівыя, бо маем такі вялікі дар, якога ніхто не можа ў нас адабраць. Езус — гэта сонца, якое ніколі не гасне, асвятляе наш жыццёвы шлях.

Гэты Божы дар мы атрымалі не ў прыгожай упакоўцы, але ў простых яслях. Там Бог пакінуў нам свой калядны падарунак, перавязаны не залацістай стужкай, але любоўю, якая прывяла Яго на дрэва крыжа. Аднак смерць не змагла знішчыць гэты найбольш каштоўны падарунак Бога чалавецтву. Ён сваёю Божай моцай выйшаў з цёмнай магілы, бо гэты жывы дар нам дадзены назаўсёды.

Такім чынам, у Езусе мы атрымалі неабходныя для збаўлення духоўныя багаці. Езус вызывае нас ад смерці вечнай і вядзе ў вечнае жыццё. Аб гэтым вельмі добра нагадвае святы апостал Павел у Пасланні да Рымлянаў: «Расплатва за грэх — смерць, а дар Бога — жыццё вечнае ў Хрысце Езусе» (Рым 6, 23). Гэты дар дадзены не пад прысудам, але з любові да чалавека (пар. Ян 3, 16). Ён дадзены нам, каб адрадіць парушаныя грахам сувязі паміж Богам і чалавекам.

З'яўляючыся дарам, Езус адначасова з'яўляецца заданнем для кожнага з нас, каб мы ім жылі і адорвалі іншых. Мы пакліканы неслі святло Хрыста ў свет, які распачна патрабуе Божай любові. Радуючыся з гэтага атрыманага ад Бога дару, мы павінны радавацца з перадавання Яго іншым асобам. Блаславёная Маці Тэрэза з Калькуты любіла казаць, што, можа, мы і не маем чаго даць іншаму чалавеку, але заўсёды можам адарыць яго любоўю. А такіх людзей у сучасным свеце шмат.

Нездарма святы айцец Францішак у аснову служэння Касцёла ў сучасным свеце, у якім так шмат розных бед, няшчасцяў і трагедый, ставіць служэнне любові. Мы павінны дапамагаць бедным матэрыяльна і духоўна, каб радасць Божай любові дасягнула і іх. Мы адказныя за тое, каб гэты дар быў даступны ўсім і каб усе з яго карысталіся.

Таму Божае Нараджэнне павінна стаць святам абмену дарамі паміж Богам і чалавекам. Бог дае нам найбольш каштоўны дар, якім ёсць Яго Адзінародны Сын, а мы павінны праслаўляць Яго сваёй малітвай, прыкладным хрысціянскім жыццём і служэннем іншым. Для гэтага найперш неабходна самім бачыць гэты дар, яго прыняць і ім жыць.

На жаль, мы не заўсёды цэнім гэты Божы дар. Аднойчы на свята Божага Нараджэння малая дзяўчынка падарыла свайму старэйшаму брату выдатна ўпрыгожаную каробку. Калі хлопчык яе раскрасіў, то ўбачыў, што яна пустая. Зразумела, ён не быў задаволены і нават з горыччу сказаў, што найперш неабходна на шосьці пакласці ўсярэдзіну ўпакоўкі і толькі потым даваць.

Фота Анастасіі Кішчэўскай

Дзяўчынка зірнула на яго са слязьмі на вачах і сказала: «Але ж каробка не пустая. Я паслала туды мой паветраны пацалунак. Гэта найлепшы падарунак, які я магу ахвяраваць свайму любімаму брату». Брат быў вельмі ўзрушаны словамі сваёй сястры і прасіў у яе прабачэння за сваю нетактоўнасць.

Падарунак нашага нябеснага Айца — гэта не нябачны паветраны пацалунак, але рэальны пацалунак неба з зямлёй, якім ёсць уцэлаўлены Сын Божы. У таямніцы ўцэлаўлення Бог з нябёсаў сышоў на грэшную зямлю, каб аб'явіцца нам з чалавечым сэрцам і тварам. Пакорныя пастушкі і каралі з Усходу ўбачылі Яго, а ганарлівыя кіраўнікі Выбранага народу не змаглі, хоць Бог быў побач з імі.

Мы адзначаем свята Божага Нараджэння ў асаблівы час гісторыі свету, у якім колькасць праблем і выклікаў не памяншаецца, але імкліва павялічваецца. Сёння нашы вочы скіраваны на гэтае малое Дзіця, якое нарадзілася для нас і для нашага збаўлення. З'яўляючыся аб'яўленнем Бога чалавецтву, Яно нясе святло ў цемру нашага часу.

Цёмнымі старонкамі жыцця сучаснага свету і яго крываёмі ранами з'яўляюцца крызісы Богам устаноўленага, адзінага і непарушнага інстытуту сям'і і дэвальвацыя найбольш каштоўнага Божага дару, якім з'яўляецца дар жыцця; дэмаграфічны крызіс; практыка эўтаназіі, якая ўсё больш распаўсюджваецца; не дазволены Божым законам эксперыменты з эмбрыёнамі; рэпрадуктыўныя тэхналогіі; гендарная ідэалогія; збройныя канфлікты і тэрарыстычныя акты; сацыяльная несправядлівасць; пераслед хрысціян, які расце ў некаторых краінах свету, і нават іх генацыд; маральная разбэшчанасць моладзі і яе згубленасць у жыцці; беспарадоўе; міграцыя; беднасць і г.д.

Вельмі небяспечным з'яўляецца нарастальны крызіс веры і ліберальныя тэндэнцыі, якія ўсё больш праяўляюцца, — прыставаць вучэнне Касцёла да свецкіх стандартаў сучаснага свету. У той жа час, як навучае Папа Бенядзікт XVI, Касцёл павінен пастаянна абнаўляць намаганні

адарвацца ад схільнасці да свецкасці і адкрывацца на Бога, каб не засохнуць у карані ва ўмовах усё большай эрозіі яго касцёльнага характару. Гісторыя паказвае, што калі Касцёл становіцца менш свецкім, то яго місійнае сведчанне робіцца больш яркім.

Прычынай гэтых і іншых праблем з'яўляецца тое, што самадэстатковы чалавек адкінуў Бога і не жадае жыць паводле Яго закону, а таксама прыняць праўду аб тым, што Бог не стамляецца любіць чалавека і чакае ўзаемнай любові. Самым небяспечным ва ўсім гэтым ёсць тое, што маральныя ананаліі сучаснасці расцэньваюцца як прагрэс на шляху да стварэння новага сусветнага парадку, пабудаванага не на хрысціянскіх каштоўнасцях, але на антыкаштоўнасцях.

На самой жа справе гэты прагрэс, калі ажыццяўляецца не згодна з маральнымі нормамі, становіцца духоўным рэгрэсам. Паляпшаецца якасць жыцця сучаснага чалавека, але ў ім няма Бога. Усё больш аўтастрад, але па іх Бог не прыходзіць да людзей. Будуюцца новыя прыгожыя палацы культуры і спорту, універсітэты, канцэртныя залы і гандлёва-забавляльныя комплексы, стадыёны, але там не знойдзем Бога. Сродкі масавай камунікацыі, асабліва інтэрнэт, нашу велізарную планету ператварылі ў маленькую вёску, але не аб'ядналі людзей, бо там адсутнічае Бог.

Перад абліччам выклікаў нашага часу, якія прапагандуюцца як прагрэс, сёння мы вызнаём веру ў тое, што для нас нарадзіўся Збаўца, які спадарожнічае на шляхах нашага жыцця, гісторыі нашага народу і свету. Гэта той самы Пан, які казаў, што Яго паслядоўнікі павінны быць Яго сведкамі ў найбольш складаных сітуацыях (пар. Мц 10, 18).

Цяпер мы перажываем рашучы момант гісторыі хрысціянства, калі трэба сказаць рашуча «так» Богу і Евангеллю, бараніць прынцыпы нашай веры, як гэта рабілі продкі ў ранейшыя часы, асабліва ў часы ганенняў. Мы заўсёды павінны памятаць, што святло Хрыста свеціць у цемры і цемра яго не агорне (пар. Ян 1, 5). Папа Бенядзікт XVI вучыць, што Збаўца стаў адным з нас, нашым спадарожнікам на дарогах гісторыі. Неабходна толькі ўхапіцца за руку, якую Ён працягвае нам.

Гэтай рукой ёсць прапанаваная ўсім народам Добрая Навіна (пар. Лк 2, 10). На беларускую зямлю Евангелле было прынесена больш за тысячу гадоў таму. Яно стала Божым дарам нашаму народу і працягнутай нам Божай рукой, а таксама запрашэннем ухапіцца за яе, бо Езус нічога не адбірае, а толькі дае святло жыцця і адорвае сваёй ласкай.

Святы Ірыней яшчэ ў II стагоддзі казаў, што Бог стаўся такім, якімі мы з'яўляемся, каб мы сталі такімі, якім Ён ёсць. А паводле Тэртуліяна, Бог так прынізіў сябе, каб чалавек мог стаць вялікім. У гэтых словах крыецца сэнс Божага Нараджэння. Бог у сваёй

бязмежнай любові да чалавека стаўся чалавекам, каб адбудаваць надламанае, ачысціць забруджанае і вылечыць хворае.

У апошнія гады падрыхтоўка да святаў Божага Нараджэння адзначаецца камерцыйнасцю. Гэта знак нашага часу. Яшчэ даўляе перад Калядамі, амаль што з урачыстасці Усіх Святых, гэта значыць з 1 лістапада, магазіны ўпрыгожваюцца ёлкамі, запальваецца святочная ілюмінацыя і распачынаецца калядны распродаж. Нярэдка гэта суправаджаецца адпаведнай музыкай. Такім чынам Адвэнт страчвае сваё першапачатковае значэнне быць часам духоўнай падрыхтоўкі да свята Божага Нараджэння.

Падобна было і дзве тысячы гадоў таму, калі Езус нарадзіўся ў Бэтлееме. Іўдзея была акупавана рымскімі войскамі. Згодна з загадам імператара цяжарная Марыя разам з Юзафам накіравалася ў Бэтлеем на перапіс насельніцтва. У такіх абставінах, калі натоўпы людзей ішлі ў розныя гарады, а гандляры таксама выкарыстоўвалі нагоду, каб зарабіць, у вялікай пакоры ў стайні для жывёл прыйшоў на свет Збаўца. Там Бог стаўся такім, якімі мы з'яўляемся.

Свет тады не заўважаў і не разумеві важнасці падзеі, якая адбылася, падобна як сёння ён не заўважае і не разумее сапраўднага сэнсу Калядаў. Каб гэта адбылося, мы павінны прыняць праўду нашай веры аб уцэлаўленні Бога і стаць яе пасланцамі, якімі сталі бэтлеемскія пастушкі і мудрацы з Усходу.

Анёлы казалі пастушкам: «Не бойцеся!» (Лк 2, 10) Сёння Касцёл паўтарае гэтыя словы: «Не бойцеся! Бог сёння нам дае свайго Сына, каб быў святлом, якое асвятляе нашы складаныя жыццёвыя шляхі. Прыемна Яго, каб на Яго Евангеллі будаваць нашу жыццё». Толькі тады мы зможам стаць такімі, якім з'яўляецца Бог.

Немаўлятка Езус паказвае нам сілу любові Бога да чалавека. У Ім Бог даў нам найбольш каштоўны падарунак, каб выратаваць нас з палону злога духа. Ён з'яўляецца ключом да шчасця і вырашэння праблем сучаснага свету. Нашы сэрцы павінны стаць яслямі, дзе Бог адорвае нас найкаштоўнейшым дарам свайго Сына і Ягонай ласкі. Таму ў нашых штодзённых клопатах не забудземся засяродзіць свой позірк на Немаўляці Езусе, каб Ён нас змяніў і ўмацаваў.

Са святам, дарагія браты і сёстры!

Віншую ўсіх вас!

Віншую іншых хрысціян, якія сёння з намі святкуюць свята Божага Нараджэння. Віншую праваслаўных і зычу ім поспехаў у духоўнай падрыхтоўцы да Раства Хрыстовага паводле юліянскага календара! Нягледзячы на розніцу традыцый, мы аб'яднаныя адной праўдай аб уцэлаўленні Сына Божага як самага каштоўнага дару чалавецтву і імкненнем да яго сведчання ў сучасным свеце, каб вылечыць яго ад існуючых духоўных паталогій.

Віншую ўсіх людзей добрай волі! Езус — адзіны Збаўца свету, і таму наша свята супольнае.

Няхай наша Бацькаўшчына стане яслямі, дзе заўсёды нараджаецца Хрыстус, каб Ён сваёй ласкай быў дарам кожнаму з нас.

Беларусь, не бойся прыняць Хрыста, не бойся жыць Ягонай праўдай, бо ў Ім наша збаўленне, наша радасць, шчасце і надзея! Дзялячыся з усімі вамі традыцыйнай аплаткай, ад усяго сэрца благаслаўляю ў імя Айца, і Сына, і Духа Святога. Амен.

Архіепіскап Тадэвуш КАНДРУСЕВІЧ, Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі.

Дзеся памяці

І ЗВОН, І МАЛІТВА

Ці пабачыць свет збор твораў народнага пісьменніка Беларусі Івана Чыгрынава?

Гэтае пытанне гучала неаднойчы падчас выставы, прысвечанай жыццю і творчасці Івана Чыгрынава, якая размясцілася ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа і падрыхтавана разам з Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры.

Пісьменніку 21 снежня споўнілася 60 гадоў — мог бы жыць яшчэ і стварыў бы колькі, але пайшоў з жыцця рана (было трохі за 60). Чыгрынаў з прадстаўнікоў так званага «літаратурнага пакалення», з людзей руплівых і працавітых. Упэўніваюся.

Выставы, дзе асноўныя экспанаты — кнігі, часам даюць нейкае нечаканае ўяўленне пра чалавека. Нейка па-новому пачынаеш успрымаць такіх сур'ёзных людзей, як пісьменнікі, асабліва якіх чытаў яшчэ ў школе. Па-першае: кніг жа шмат. Не адзін ці тры, ці пяць раманаў, найбольш вядомых. Але ж вось, напрыклад, аглядаеш стэнд і нечакана бачыш — о, барсетка! Скурная, напэўна, у свой час прымкета моды. Прыкмета самога Чыгрынава (паводле фотаздымкаў) — акуллары. І яны тут ёсць, у адмысловай аправе, з вялікім шклом — можа, дапамагалі бачыць і заўважаць больш. Заўважаць, а потым — на паперу. Рукапісы. Іх разглядаць цікава — почырк чалавека сведчыць пра рысы характару, пра характар мыслення. Іван Чыгрынаў, які скончыў аддзяленне журналістыкі філалагічнага факультэта БДУ, вывучаў тое, што было жывым для яго часу. Як чалавек, дзяцінства якога абпаліла вайна, ён кіраваўся памяццю і ўласным адчуваннем таго, што здавалася найбольш важным. Пра гэта пісаў у сваіх раманах «Плч перапелкі», «Апраўданне крыві», «Свае і чужыя», «Вяртанне да віны», «Не ўсе мы згінем». Тры часткі яго слаўтай пенталогіі былі экранізаваны Ігарам Дабралюбавым. Кіно выбірала значныя творы, якія нешта казалі пра народ, пра стаўленне да жыцця таго пакалення савецкіх людзей, якое якраз падымала радзіму пасля вайны.

Людміла ЧЫГРЫНАВА, удава пісьменніка, успамінае, як ён «правяраў» тое, што пісаў:

— Пражылі мы разам 38 гадоў. Я ўвесь час была побач. Зразумела, я была першай чытачкай яго твораў. Іншым разам ён каза: «Вось нешта напісаў...» Я слухаю і адказваю: «Хто ж гэта будзе чытаць?»... — «Хто пісьменнік? Ты ці я?» — «Пісьменнік ты, а чытач я. А я чытаць гэтага не буду». Потым трохі астыне: «Ну дык што ты хацела сказаць?»... І я казала.

Людміла Чыгрынава была ўражана выставай — колькі экспанатаў могуць сведчыць пра творчасць і асобу Івана Гаўрылавіча! А потым дачка сказала: «Мама, дык ты ж сама гэта ўсё занесла ў музей...» Усяго 600 экспанатаў было перададзена ў музей жонкай пісьменніка, на выставе з іх прадстаўлена 200, але іх яшчэ дапаўняюць матэрыялы з фондаў цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа. «З малодшай дачкой Аленай мы ездзем на радзіму Івана, у Касцюковічы, — гаворыць Людміла Чыгрынава. — Ладзяцца віктарыны для дзяцей па творчасці пісьменніка. Не кажу ўжо пра беларускія кніжкі, але нават з кнігамі Чыгрынава там складана. Дык я знайду — кожны пераможа атрымае кнігу Івана Чыгрынава».

Кнігі Чыгрынава — асобная тэма. Няпростая. У 1984-м выйшлі «Выбраныя творы» ў 3 тамах. А калі Іван Гаўрылавіч памёр, то была пастанова Савета Міністраў аб выдачы 6-томніка яго твораў на той час. Першы том выйшаў, другі быў падрыхтаваны. Але далей справы не пайшлі. Толькі ў «Беларускім кнігазборы» выйшла кніга. І ўсё.

Вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар Іван САВЕРЧАНКА гаворыць:

— Патрэбен збор твораў Івана Чыгрынава. Таму што, акрамя раманаў, былі іншыя творы, апавяданні, публіцыстыка. Гістарычныя п'есы, напісаныя ў 1980-я гады: «Следчая справа Вашчылы», «Звон — не малітва» — творы ўнікальныя. Яго п'еса «Альгердаў унук» — глыбокая рэч. Ён шукаў сімвалы, вакол якіх можна яднацца. Нельга не сказаць пра п'есу «Ігракі», якая асэнсоўвае час вайны, адносіны паміж Крамлём і Берлінам з 1939 года. Гэта напісана чалавекам, які ведаў спружыны жыцця. Найбольш мяне ўразіў апошні раман, дзе ўпершыню пайшла гаворка пра беларускіх паэтаў, празаікаў (нібыта правобразам быў Масей Сяднёў), паказана трагедыя людзей, якія па волі лёсу аказаліся пад акупацыяй; беларускія хлопцаў, якія падчас вайны пісалі вершы, спрабавалі нешта рабіць. Ніхто з пісьменнікаў так не паказаў трагедыю падчас акупацыі... Чыгрынаў быў асобай глыбокай — Беларускі фонд культуры ўзначалваў і часопіс «Спадчына». Хачу сказаць пра кнігу «Паміж сонцам і месяцам». Яна выйшла ў 1994 годзе. Гэта зборнік публіцыстычных, літаратуразнаўчых матэрыялаў, але роздум пра нашу жыццё, пра заданні дзяржавы, пра лёс нацыі і літаратуры і стан духоўнасці. Гучыць клопат пра развіццё і стан беларускай мовы і літаратурнай мовы, роздумы, выкладзеныя чалавекам сталым, разумным, без мітынгавасці, які ведае мінулае і бачыць будучыню.

Ларыса ЦІМОШЫК